

**ონომასტიკური ლექსიკის ვარიაციები
„ამირანდარეჯანიანის“ უკრაინულ თარგმანში**
**VARIATIONS OF ONOMASTIC LEXIS IN THE UKRAINIAN
TRANSLATION OF “AMIRAN-DAREJANIANI”**

სოფიო ჩხატარაშვილი
Sophio Chkhatarashvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of humanities

საკვანძო სიტყვები: ონომასტიკური ლექსიკა, გეოგრაფიული
სახელები, ეპოსის ინტონაცია თარგმანში

Keywords: onomastic lexis, geographical names, intonation of the epic
in translation

1990 წელს კიევში გამომცემლობა „დნიპროს“ მიერ კრებულის სახით გამოიცა ვასილ მისიკის თარგმანები „დასავლეთი და აღმოსავლეთი“, რომელშიც დაბეჭდილია „ამირანდარეჯანიანის“ უკრაინული თარგმანი. წიგნში აგრეთვე წარმოდგენილია: ომარ ხაიამის, ნიზამი განჯელის, უილიამ შექსპირის, ჯორჯ ბაირონის, პერსი ბიში შელის პოეზია. დასავლეთითა და აღმოსავლეთით დაინტერესებული უკრაინელი მწერალი „ამირანდარეჯანიანს“, ბუნებრივია, აღმოსავლეთის ბლოკში პირველ გვერდზე ათავსებს.

ვასილ მისიკის, როგორც მთარგმნელის, როლი რომ აღვნიშნოთ, დავასახელებთ იმ ფაქტს, რომ 1995 წელს უკრაინის მწერალთა ეროვნულმა კავშირმა დააწესა ვასილ მისიკის სახელობის ლიტერატურულ პრემია ორიგინალური პოეტური კრებულებისა და ლექსების თარგმანებისათვის. ვასილ მისიკი თარგმნიდა ინგლისური, გერმანული, ფრანგული, რუსული, ბელორუსული, არაბული, აზერბაიჯანული და სხვა ენებიდან.

„ამირანდარეჯანიანის“ უკრაინულ თარგმანზე დაკვირვებისას ირკვევა, რომ მთარგმნელს მცდელობა არ დაუკლია საგმირო ეპოსის ზემოაღნიშნული ძეგლის სათარგმნელად, მისი ინტონაციის გადმოსატანად. დედანში არსებული ონომასტიკური ლექსიკა, ეროვნულ რეალიებთან ერთად, უკრაინელი მთარგმნელისთვის დიდ გამოწვევად იქცა. მას უნდა ეთარგმნა: ბალხეთი, ალგეთი, ყამარი, დალი, ბაყბაყდევი და ა.შ., თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ საზოგადო სახელებსა და სხვა გეოგრაფიულ ერთეულებს მისიკი საკუთარი სახელებით მოიხსენიებს, მაგ.: გველეშაპი - დრაკონი, დევი - ბოროტი სული, კოშკი - სასახლე, ყურშა - გოშია და ა.შ., რაც საინტერესო ფაქტია ონომასტიკური ერთეულების თარგმანზე დაკვირვების კუთხით.

ვფიქრობთ, „ამირანდარეჯანიანის“ უკრაინული თარგმანის არსებობა მნიშვნელოვანი ფაქტია ქართული კულტურის აღქმისათვის. ვასილ მისიკის თარგმანი კი, უდავოდ, იმსახურებს შესწავლას და ახალ სიტყვას ამბობს მეოცე საუკუნის უკრაინული ლიტერატურის მთარგმნელობითი ხაზის კვლევის თვალსაზრისით.

ლიტერატურა:

- ბუდნი, ვ. და ილნიცკი, მ.** - Budnyy, V., Il'nyts'kyy, M. (2008) Porivnyalne literaturoznavstvo. Kyiv: vydavnychiy dim «Kyievo-Mohylyanska akademiya» [Будний, В., Ільницький, М. Порівняльне літературознавство. Київ: видавничий дім «Києво-Могилянська академія»].
- გაჩეჩილაძე გ.** (2014). მხატვრული თარგმანის თეორიის შესავალი. თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- გრიციკი, ლ.** - Hrytsyk, L., (1973). Gruzinskaya khudozhesvennaya proza v sovremennikh ukrainskikh perevodakh. Avtoreferat dissertatsii na soiskaniye uchenoy stepeni kandidata filologicheskikh nauk. Kiyev [Грицик, Л. Грузинская художественная проза в современных украинских переводах. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Киев].
- კეკელიძე კ.** (1981). ქართული ლიტერატურის ისტორია, II. თბილისი: გამომცემლობა „მეცნიერება“.
- კვინაძე ზ.** (2001). ქართული ხალხური ეპოსი. თბილისი: გამომცემლობა „ლოგოს პრესი“.
- მისიკი ვ.** - Mysyk V. (1990), Zakhid i skhid. Pereklady. Kyiv Dnipro. [Мисик В. Захід і схід. Переклади. Київ Дніпро].
- ჩიქოვანი მ.** (1947). „მიჯაჭვული ამირანი«. თბილისი: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- წიბახაშვილი გ.** (2000). თარგმანის თეორიისა და პრაქტიკის საკითხები. თბილისი: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- ხალიძონენკო გ.** (2020). ქართული ლიტერატურის ისტორია. კიევი.

In 1990, Dnipro Publishing House published a collection of translations of Vasyl Mysyk's "West and East" in Kyiv, in which the Ukrainian translation of "Amiran-Darejaniani" was printed. The book also features poetry by Omar Khayyam, Nizami Ganjavi, William Shakespeare, George Byron, Percy Bish Shelley. The Ukrainian writer, interested in the West and the East, naturally places "Amiran-Darejaniani" in the Eastern part and puts it on the front page as well.

To emphasize the role of Vasil Misik as a translator, the fact that in 1995 the National Writers' Union of Ukraine established the Vasil Misik Literary Prize for translations of original poetry collections and poems is enough. Vasil Misik translated from English, German, French, Russian, Belarusian, Arabic, Azerbaijani and other languages.

Observing the Ukrainian translation of "Amiran-Darejaniani", it is clear that the translator did not spare any effort to translate the above-mentioned work of the heroic epic, to convey its intonation. The onomastic vocabulary in the original, along with the national realities, became a major challenge for the Ukrainian translator. He had to translate: Balkheti, Algeti, Kamari, Dali, Bakbakdevi, etc. However, it should be noted that common names and other geographical units are referred to by Mysyk by their own names, e.g., gveleshapi - dragon, devi - evil spirit, tower - palace, etc., which is an interesting fact in terms of observing the translation of onomastic units.

We think that the existence of the Ukrainian translation of "Amiran-Darejaniani" is an important fact for the perception of Georgian culture. And the translation of Vasyl Mysyk undoubtedly deserves to be researched as it says a new word in the translation of the twentieth-century Ukrainian literature.

References:

- Budnyy, V., Ilnytsky, M.** (2008). Porivnyal'ne literaturoznavstvo. Kyiv: vydavnychiy dim «Kyyevo-Mohylyanska akademiya». [Comparative literature, criticism. Kyiv: Publishing House "Kievo-momylyanska akademya"].
- Chikovani, M.** (1947). „mijach'vuli amirani“, tbilisi: tbilisis sakhelmts'ipo universit'et'is gamomtsemloba. [“Chained Amiran”. Tbilisi: TSU Press].
- Gachechiladze G.** (1954). targmanis teoriis shesavali. tbilisi: tbilisis universit'et'is gamomtsemloba. [Issues of the Theory of Literary Translation. Tbilisi: TSU Press].
- Hrytsky, L.** (1973). Gruzinskaya khudozhesvennaya proza v sovremennikh ukrainskikh perevodakh . Avtoreferat dissertatsii na soiskaniye uchenoy stepeni kandidata filologicheskikh nauk. Kiyev. [Georgian literature in contemporary Ukrainian translations. Phd theses synopsis. Kiyv].

- Kekelidze, K.** (1981). kartuli lit'erat'uris ist'oria, II. tbilisi: „metsniereba“ [History of Georgian Literature, II. Tbilisi: “Science”].
- khalimonenko G.** (2020). k'ievi lit'erat'uris ist'oria. k'ievi.[History of Georgian Literature. Kyiv].
- Kiknadze, Z.** (2001). kartuli khalkhuri ep'osi, tbilisi: „logos p'resi“. [Georgian Folk Epic. Tbilisi: “Logos Press”].
- Mysyk, V.** (1990) Zakhid i skhid. Pereklady. Kyiv: Dnipro. [East and West. Translations. Kyiv: Dnipro].
- Tsibakhashvili, G.** (2000). targmanis teoriisa da p'rakt'ik'is sak'itkhebi. Tbilisi: Tbilisis universit'et'is gamomtsemloba. [Issues of the Theory and Practice of Translation. Tbilisi: TSU Press].